

П РА В И Л Н И К

за извршење Закона о обнављању и унапређењу
виноградаства.

*КБр. 39087. — V од 14. новембра, 1923. год.,
са изменама и доџунама Бр. 38047. — V од
22. новембра, 1926. год.*

На основу члана 3., 6., 8., 10., 18., 19., и 23
Закона о обнављању и унапређењу виногра-
дарства од 30. децембра 1921. године, Мини-
нистар Пољопривреде и Вода прописује *Пра-
вилник за извршење овог Закона:*

1. *Задатак и уређење државних лозних расадника.*

Чл. 1. — Задатак је Државним Лозним
Расадницима:

1. да се у њима гаје одабране сорте из-
држљиве лозе, чисте или добијене хибридаци-
јом, које могу да послуже као подлоге за ка-
лемљење;

2. да производе у потребној количини рез-
нице (кључиће) и прпорке (коренаке), као и
каломове (навртке, цијепове) на издржљивим
подлогама, што ће се издавати народу у циљу
обнављања и подизања винограда;

3. да се у њима, огледима утврђује на ка-
квом земљишту поједине сорте лозе могу нај-
боље успевати и којим начином калемљења оне
дају најбоље резултате;

4. да се у њима испитује издржљивост
европских калемљених сорта лозе према разним
криптогамским болестима и штеточинама;

5. да послуже као практичне школе, у ко-
јима ће виноградарски у свакој прилици моћи
видети и научити све радове, који се односе
на виноградарство и винарство;

6. да послуже као места за приређивање
курсева из виноградарства и винарства;

7. да у својим огледним подрумима и ла-
бораторијама прикупљају материјал у циљу
истраживања природног састава домаћих вина;

8. да се у расадницима одаберу и проуче
домаће и важније стране винске и стоне сорте
лозе, које се могу препоручити за размножа-
вање у области расадника, било путем калемље-
ња, било сађењем на живом песку, где га има;

9. да испитују земљу у погледу на садр-
жину креча и осталих особина и да према томе
одређују подлоге, које на испитаном земљишту
треба садити;

10. да се у њима проучавају разни начини
орезивања и одгајивања лозе;

11. да по потреби производе калемљењем
воћне саднице у циљу обуке курзиста и

12. да послуже као објекти за извођење
стручних огледа из виноградарства и винарства,
које ће по расадницима организовати Енолошке
Станице или Министарство Пољопривреде и
Вода.

Чл. 2. — Сваки расадник има ова одељења:

- а) одељење за матичњак;
- б) одељење за прприште;
- в) одељење за сортиментски виноград;
- г) одељење за градину;
- д) одељење за семениште и воћно растило.

Сем тога по потреби и величини расадника, може постојати и одељење за ратарске усеве у циљу производње хране за радну стоку.

Које ће се сорте лозе и воћа гајити и размножавати у појединим расадницима и колику ће површину заузимати поједина одељења, утврђује се културним планом, који одобрава и мења само Министарство Пољопривреде и Вода.

Чл. 3. — Сваки расадник од зграда има:

- а) канцеларију са енолошком лабораторијом;
- б) калемарницу и стратификару;
- в) трапове за чување лозе;
- г) врионицу и подрум;
- д) стају за радну стоку;
- ђ) магацин за смештај алата и хране и
- е) станове са особље.

Друге какве зграде и построји могу се подизати само по нарочитој потреби појединих расадника и то по одобрењу Министарства Пољопривреде и Вода.

Чл. 4. — У циљу извођења расадничких послова, сваки расадник може држати радну стоку, чији број одређује Министарство Пољопривреде и Вода.

2. Особље државних лозних расадника, њихове дужности и права.

Чл. 5. — По чл. 4. Закона расадницима управљају управници. Њима Министарство придаје на службу једног или два помоћника. Сами управници по потреби, а у границама буџета, постављају потребан број чувара и служитеља.

Чл. 6. — Дужности су управника:

1. да према обележеном циљу расадника зналачки руководи свима пословима гајења и размножавања лозе, да врши огледе, поређења и истражује практичне и боље методе рада у свима одељењима расадника;

2. да све послове у расаднику врши у најподесније време и да се у овима руководи примерном штедњом;

3. да имовину расадничку, која му је поверена, чува од квара и штете и да је држи у реду, одговарајући лично са све неисправности;

4. да води белешке о стању воденог талог свога места, да бележи редовно физиолошке појаве на лози, појаве болести и штеточина лозе, као и резултате извршених начина сузбијања;

5. да води уз припомоћ осталог особља сву преписку расадника и на крају сваког месеца врши преглед материјалних књига;

6. да особље и раднике поучава у свима стручним пословима, вршећи строг надзор над њима;

7. да примаоцима лозе даје поуке и савете о свима пословима из области виноградарства;

8. да било сам, било у сарадњи са путним наставником виноградарства или винарства, одржава сваке године прописане курсеве;

9. да у својој лабораторији и огледном подруму прикупља вина из своје области у циљу проучавања њиховог састава, типа и квалитета и

10. да Министарству Пољопривреде и Вода подноси на крају сваког месеца месечни, а на крају сваке године годишњи извештај.

Ови извештаји треба да обухвате:

1. *Месечни извештај:*

а) који су послови обављени у току месеца у расаднику и са каквим успехом;

б) број утрошених надница и просечну величину надница у току месеца;

в) какве су важније биолошке појаве примећене на лози и какво је стање воденог талога било у том месецу;

г) целокупан износ добивеног прихода и отвореног, утрошеног и преосталог кредита на издржавање расадника од почетка буџетске године, са потребним објашњењима;

д) о раду и владању подручног му особља;

ђ) какве послове мисли извршити у току идућег месеца и

е) остала стручна опажања.

2. *Годишњи извештај:*

а) стање расадника у почетку минуле године;

б) кратак преглед послова, промена и новина извршених у току године;

в) стање расадника на крају године;

г) принос у лози, грожђу, воћу и другим расадничким производима — укупно и од хектара, односно од једног комада воћке и др.;

д) целокупни годишњи приход и расход расадника у новцу, као и стање целокупне расадничке имовине;

ђ) о утрошку радне људске и сточне снаге за целу годину;

е) о цени коштања појединих важнијих расадничких производа у тој години, а на основу података црпљених из прописане књиге о „Рентабилности расадничких производа“;

ж) болести и штеточине лозе, начин сузбијања и успех;

з) промене, рад и владање расадничког особља и

и) предлози, који се тичу уређења расадника и крупнијих послова за идућу годину.

Чл. 7. — Дужности су помоћника:

1. да управника расадника у практичним и административним пословима помаже, од њега наредбе прима и њих се тачно придржава;

2. да над радницима у расаднику води надзор и да се стара о тачном извршењу послова по упутима издатим од управника, као и да раднике у пословима поучава;

3. да по потреби и наређењу управника и сам ради стручне послове, где се изискује већа пажљивост и стручност, као што су калемљење, резивање и друго;

4. да справе, оруђе, материјал, стоку и све остало, што му се по списку преда на руковање, чува и пази, да се штедљиво употребљава, одговарајући лично за штету;

5. да води све материјалне књиге прописане овим Правилником.

Помоћник се не може из расадника удаљити без допуштења управника, сем недеље и празника после подне, ако у то време није дежуран.

У одсуству управника заступаће га најстарији помоћник примајући на себе за то време сву материјалну и моралну одговорност.

Чл. 8. — *Права су управника расадника:*

1. да поставља и отпушта служитеље и чуваре расадника, а број ових утврђује, на предлог управника, Министарство Пољопривреде и Вода;

2. да помоћницима, чуварима и служитељима по доказаној прекој потреби даје одсуство до 5 дана, о чему накнадно извештава Министарство. Али овакво одсуство не може се једном лицу дати више од два пута годишње;

3. у изванредно хитним приватним пословима управник може од дужности одсуствовати само 3 дана, у ком случају писменом наредбом одређује себи заступника и извештава Министарство, али овакво одсуство управник не може употребити више од два пута годишње;

4. да за нетачно вршење послова, непослушност и наношење квара може одговорном помоћнику, чувару и служитељу изрећи казну по чл. 160. Закона о чиновницима и осталим службеницима грађанског реда и

5. да у границама отворених кредита, а према прописима Закона о Државном Рачуноводству, врши набавке справа, алата, материјала, стоке и др. за потребу расадника, као наредбодавац другог степена.

Чл. 9. — Према чл. 4. Закона управници и остало особље имају бесплатан стан у расаднику.

Према истом чл. Закона особље расадника има и бесплатан огрев. За тај циљ управници са породицом могу трошити највише по 18 кубних метара дрва годишње и то: од 1. априла до 1. октобра по 1 метар, а од 1. октобра до 1. априла по 2 метра.

Управници без породице, као и помоћници, могу утрошити највише по 12 кубних метара дрва годишње и то од 1. октобра до 1. априла по 1 мет. месечно, а за остало време по 1/2 мет.

Неутрошена дрва одређена за огрев особља расадничког, припадају расаднику и не смеју се отуђивати.

Чл. 10. — Све животне намирнице, које се у расаднику производе, расадничко особље има права куповати из расадника по цени 50% нижој од месне пијачне цене и то само у границама потребе за себе и породицу, која са њим живи.

Намирнице ће се издавати по признаничној књижи „уникат и дупликат“ и приход предавати надлежној финансијској управи.

Пијачне цене прибављаће се званично сваког месеца. Ако јављена цена није утврђена једним бројем, већ варира од — до, узимаће се средњи број између највише и најниже цене.

Чл. 11. — Управници расадника и њихови помоћници са породицом могу за своју потребу у расаднику гајити по једну свињу у

затвореном простору; држати највише до 10 кокошију и једног петла, али само једну од ових раса за цео расадник: орпингтон, плимес-рок, талијанка и минорка; а управници могу држати извештан број модерних кошница са пчелама, као и питоме зечеве у затвореном простору.

Од времена, кад грожђе почне зрети, па до свршетка бербе, живина се мора држати у затвореном простору.

Свињу, зечеве и кокошке особље мора хранити својом храном, коју за тај циљ не може куповати из расадника по сниженој цени.

3. Курсеви.

Чл. 12. — Сходно чл. 17. и 18. Закона практични курсеви у државним лозним расадницима држаће се: у *пролеће* (фебруара и марта) за зрело калемљење лозе и калемљење воћака, резивање и сађење лозе и воћака; у *лето* (маја и јуна) за зелено калемљење лозе и воћака и сузбијање болести; у *јесен* у време бербе грожђа за рационалну прераду грожђа у вино, као и конзервисање грожђа, воћа и поврћа и у *зиму* (децембра и јануара) за неговање вина.

Пролетњи курсеви трајаће 10, летњи 5, јесењи 10 и зимски 5 дана.

Помоћ за издржавање слушалаца курса даваће се било из кредита Министарства Пољопривреде и Вода, било из расадничких кредита. Из те помоћи свакоме курзисту за његово издржавање управници курса одређиваће дневну помоћ, која не може бити већа од половине месне наднице.

Сем тога, одличним и врло добрим курзистима руковаоци курса додељиваће из ове помоћи и награде у књигама, справама, алатима и др. материјалу.

Курзисти у расадницима имају бесплатан стан, огрев и осветлење, а руковаоци курса дужни су да им за исхрану створе заједничку трпезу — менажу. Намирнице за ову менажу исплаћиваће се из додељене дневне помоћи курзиста.

За ове трпезе издаваће се намирнице из расадничке градине у половину пијачне цене, што ће се наплаћивати из дневне помоћи курзиста,

Број курзиста за поједине курсеве утврђује, приликом одређивања помоћи, Министарство Пољопривреде и Вода.

На ове курсеве дужне су општине, од којих се буде тражило, послати онолики број курзиста, колики затражи руковалац дотичног курса, а примаће се и они, који се добровољно пријаве, ако има места и по могућству даваће се и њима помоћ.

Практичним курсевима у расадницима руководиће управници расадника или путни наставници уз помоћ помоћника.

Курсевима ван расадника руководиће путни наставници, којима се у случају потребе прилаже на рад, за време трајања курса, један помоћник најближег лозног расадника.

Ако би управници расадника или путни наставници били спречени да ову дужност обаве, Министарство Пољопривреде и Вода одређује им заменике.

Чл. 13. — Програм рада за курсеве је овај:

А) за пролеће:

1. познавање главнијих подлога, као и домаћих сората лозе и воћака, важних за дотичну област;
2. избор и припремање земљишта за виноград и воћњак;
3. припремање материјала за калемљење лозе и воћака;
4. о начинима калемљења и практично вршење усвојених начина калемљења лозе и воћака;
5. стратификовање, прпорење и нега калемова у прпоришту, као и нега воћних садница у растилу;
6. сађење лозе и воћака на стално место и неговање до треће године;
7. орезивање лозе и одгајивање чокота и образовање круне код воћака;
8. о пероноспори и о оидиуму и борби противу грожђаног мољца;
9. подизање винограда на живом песку, где је то потребно и
10. упознавање справа и средстава за сузбијање болести.

Б.) за лето:

1. припремање подлоге за калемљење лозе и воћака;
2. припремање и чување вијока за ово калемљење;
3. практично извођење усвојених начина зеленог калемљења лозе односно воћака;
4. о условима за успешно калемљење;
5. нега ових калемова;

6. рад на сасецању жила у прпоришту код зрелих калемова;

7. о болестима и штеточинама винове лозе и воћака (пероноспора, оидиум, грожђани мољцац, ериноза, крвава ваш, гусенице, лисне ваши и др.) и о начинима лечења и сузбијања и

8. припремање и практична примена средстава за лечење и сузбијање болести и штеточина.

В) за јесење:

1. припремање и чишћење судова за бербу;
2. испитивање шећера и киселине у шири (мосту);
3. о брању и муљању грожђа и цеђењу;
4. о условима правилног врења;
5. о справљању црног, белог и руменог (ружичастог) вина и употреби сумпор-диоксида приликом справљања вина (употреба калијум — метабисулфида и др.);
6. о претакању, вештачком бистрењу и филтрирању вина;
7. о условима, које мора да испуњава врионица и добар подрум;
8. о важнијим болестима вина: цикнулост, вински цвет, тегљивост, прелом и др., прехрана и лечење;
9. конзервисање свежег грожђа и воћа;
10. сушење воћа и грожђа;
11. конзервисање воћа и поврћа стерилисањем, као и конзервисање шире (вино без алкохола);
12. руковање подрумарским справама и њихово правилно чување и
13. о печењу ракије од комине.

Г) за зимске:

1. чишћење винских судова и подрума;
2. доливање буради;
3. претакање вина;
4. о разним начинима вештачког бистрења вина;
5. о филтрима и филтрирању вина;
6. о болестима вина, начинима предохране и лечењу;
7. разливање вина у флаше;
8. печење и препицање ракије и коњака;
9. вршење дегустације (кушање) разних врста и типова, како здравих, тако и болесних вина и
10. мерење алкохола у вину помоћу ебилоскопа, као и киселине помоћу калциметра и других справа.

Према месној потреби руковалац курса може ове програме и проширити.

По завршеном курсу, руковалац подноси Министарству исцрпан извештај, са списком курзиста, о постигнутом резултату.

При сваком расаднику водиће се књига курзиста, у коју ће се сваке године уписивати курзисти и означивати успех, који су постигли и др. потребни податци.

На завршетку сваког курса, руковаоци ће издавати курзистима уверење о постигнутом успеху и награде по ставу 5. чл. 10.

По потреби, ради потпунијег извођења ових програма, руковаоц курса може правити и краће екскурзије до оближњих винограда, расадника и подрума.

4. Издавање и пренос лозе и продаја расадничких производа.

Чл. 14. — Према чл. 13. Закона Министарство Прљопривреде и Вода објављује сваке године крајем месеца августа продајне цене свих врста лозе, произведене у државним расадницима, а које одређује Министарство према предлозима, достављеним му од свих управника државних лозних расадника најдаље до 15. августа сваке године.

По извршеном скидању резница, вађењу калемова и прпорака, бројно стање произведене лозе утврђује се комисијски. Комисију сачињавају: управник расадника, помоћник и један најближи државни чиновник пољопривредне струке. Један примерак комисијског записника шаље се Министарству на увиђај.

Министарство одређује област (територију реон), коју један расадник првенствено снабдева лозом.

Чл. 15. — Липе које жели купити лозу из државних расадника (установа) по прописаном ценовнику треба да поднесе молбу без такса (чл. 2. тач. 1. Правилника за извршење Закона о држ. трошарини, таксама и пристојбама) непосредно дотичној установи и да уз молбу поднесе:

1. уверење општинског суда, да лозу узима искључиво за сађење на свом земљишту;

2. потврду од путног наставника односно од среског економа, да је његово земљиште испитано колико садржи креча, или пробу земље, која ће се у расаднику испитати бесплатно.

Чл. 16. — И молитељи, који траже лозу за сађење на живом песку, обавезни су уз молбу поднети уверење односно потврду о испитаној земљи у погледу садржине песка (белутковог) и уверење о изриљаној земљи. Испитивање живог песка врши се само механичком анализом, истражујући само проценат песка. Ово испитивање врше надлежни пољопривредни органи бесплатно.

Чл. 17. — Лоза ће се из државних расадника издавати у јесен, новембра и децембра и у пролеће марта и априла.

За јесење издавање треба молбе поднети управама државних расадника најдаље до 1. октобра, а за пролетње издавање најдаље до 1. фебруара. Молбе поднесене после 1. октобра за јесење и после 1. фебруара за пролетње издавање не морају се узимати у поступак.

Управници расадника састављају распоред лозе за јесење и пролетње издавање и подносе их Министарству на одобрење у два примерка.

Никоме се не сме издати лоза, који у распоред није увршћен, или за кога нема особено одобрење Министарства. Забрањено је лозу замењивати. Одобрена кола не сме се на другога преносити; који противно уради оптужиће се за превару.

Нико нема право једном издату му лозу враћати или тражити да му се другом замењује.

По потреби, управници расадника могу појединим лицима уведеним у распоред издати највише до 2000 резница, 500 прпорка и 50 калемова с тим да се ова количина одбије од

количине, која им се распоредом буде одобрила

Најдаље до 1. септембра сваке године управници расадника ће расписом преко полицијских власти известити виноградаре своје области о условима јесењег и пролетњег издавања лозе. Економни органи дужни су овај распис благовремено доставити општинама, а по потреби давати и усмено обавештење заинтересованим. Они могу примати пријаве за лозу и вршити испитивање земље, па те пријаве са прилозима спроводити управницима расадника.

Управници расадника дужни су распоред лозе за јесење издавање послати Министарству на одобрење најдаље до 15. октобра, а за пролетње најдаље до 15. фебруара. После овог времена, само за пролетње издавање лозе правиће се додатак распореду лозе, ако буде потребно, па ће се и он слати Министру на одобрење. *Уз распоред у управници су дужни доставити и спискове произведене лозе, по броју, врстама и класама.*

Трошкове за паковање и пренос лозе до железничке, односно паробродске станице, плаћа прималац управама расадника по рачуну.

Ако који од молилаца одустане да изузме одобрену му лозу до одређеног му рока, управник је властан издати је другом лицу, но с тим, да то лице уврсти у додатак распореду и накнадно пошаље Министарству на одобрење.

Најдаље до 1. новембра Министарство ће извршити распоред лозе за државне и самоуправне усјанове, ако је то потребно. После тог времена управник може остатак лозе издати приватним потражиоцима по распореду.

Чл. 18. — Ако у расаднику нема услова за прераду добивеног грожђа, оно ће се продавати јавном лицитацијом по условима, које пропише управник расадника, а одобри Министарство Пољопривреде и Вода. Лицитација се мора држати најмање на 15 дана пре почетка бербе у дотичном крају.

Количина грожђа задржана за прераду и количина и каквоћа добивеног честог производа (вина, ракије, сирћета) утврдиће се комисијски и уводити у за то одређене књиге.

Комисију састављају: управник, помоћник и један најближи државни пољопривредни чиновник.

Чл. 19. — Продаја пића из расадника вршиће се само по одобрењу Министарства Пољопривреде и Вода, и на предлог управника расадника, јавном лицитацијом.

Лицитација ће се вршити за свако буре засебно.

На име испарења и растура око неге пића (претакање, бистрење и др.) почев од 1. јануара, када се има извршити и књижење нових пића одобрава се расхоровање годишње и то:

1. код вина прве године до 7⁰/₀, у осталим годинама до 5⁰/₀;
2. код сирћета 4⁰/₀;
3. код љуте ракије и коњака прве године 5⁰/₀, а осталих година 4⁰/₀;

Утрошена количина пића на дочек гостију (Слава расадничка, ескурзија и др.) као и у циљу вршења огледа и дегустације на курсевима, расхоровање се на основу реферата управ-

ника расадника, а по накнадном одобрењу Министарства Пољопривреде и Вода.

Чл. 20. — Добивене количине ратарских производа утврђују се комисијским мерењем, изузев шаше, која се процењује бројањем снопова, па се затим уводе у магаџинску књигу.

Производи ратарског одељења расадника продаваће се, према нахођењу управника, само јавном лицитацијом, коју одобрава Министарство Пољопривреде и Вода.

За исхрану расадничке стоке задржаће се потребна количина хране и трошиће се на основу таблица оброка, које прописује Министарство Пољопривреде а Вода, а расхороује се на основу реферата руковоаца стоке, а у границама прописаних оброка за разне врсте стоке.

Производи из расадничке градине, воће, као и стоне сорте грожђа, продаваће се повремене, без нарочитог одобрења од стране Министарства, по признаничној књизи, „уникат и дупликат“ по нахођењу управника расадника, а по цени коју, с обзиром на пијачне цене у месту, одређује комисија, састављена од управника расадника, помоћника и служитеља. На основу признаничне књиге, управник ће, на крају сваког месеца, састављати реферат за предају новца надлежној државној благајни, на коме ће комисија потписом потврђивати, да су производи заиста продавани по ценама утврђеним од стране комисије.

Воћне саднице продаваће се такође по признаничној књизи „уникат и дупликат“, по ценовнику, који прописује Министарство Пољопривреде и Вода.

У месечном извештају управник ће назначити количину продатих производа и њихову просечну цену.

Чл. 21. — Куповина, продаја и замена радне стоку вршиће се само по одобрењу Министарства Пољопривреде и Вода.

5. Књиговодство.

Чл. 22. — При државним лозним расадницима водиће се ове књиге:

1. контролник кредита и прихода;
2. књига о годишњој производњи лозе;
3. магаџинска књига расадничких производа;
4. књига потрошног материјала;
5. признанична књига „уникат и дупликат“;
6. инвентар ствари;
7. инвентар стоке;
8. бележник надница;
9. књига рентабилности расадничких производа и
10. дневник радова.

Ове књиге морају бити прописно потврђене од стране Министарства или надлежне Финансијске Управе.

Чл. 23. — Из контролника кредита и прихода, треба да се види у свако доба, стање примљеног, утрошеног и преосталог кредита, као и добивеног и предатог прихода расадничког.

Из књиге о годишњој производњи лозе, треба да се виде добивене и издате количине лозе.

Расходовање издате лозе вршиће се по одобреним распоредима, као и по другим засебним наређењима.

Лоза која је утрошена за расадничку потребу расходоваће се по извештајима комисије, која је састављена од три службеника расадничка, а она која је шкартирана, само по одобрењу Министарства.

Из магаџинске књиге расадничких производа треба да се види крајем сваког месеца количина добивених и издатих производа до тога времена, као што су: све врсте пића, воће, ратарски производи, воћне саднице, као и сви остали ратарски и градинарски производи.

Градинарски производи уводе се у књигу при уношењу у магаџин, односно при продаји. Расходовање по овој књизи вршиће се по месечним рефератима, које подносе помоћници.

Из књиге потрошног материјала треба да се види крајем свакога месеца примање и издавање разноврсног материјала.

Из инвентара ствари и стоке ништа се не може расходовати без одобрења Министарства Пољопривреде и Вода.

Предлог за расходовање подносе управници Министарству на одобрење крајем сваке године. Све расходоване ствари морају се продати јавном лицитацијом.

Из бележника надница мора се видети, које су послове надничари радили у току седмице, у ком одељењу расадника, колико дана и по којој цену.

Из бележника надница ваде се подаци за платни списак надничара, који се такође израђују за седмичне исплате.

Књига ренџабилности расадничких производа попуњаваће се на основу података из бележника надница. Из ње се мора видети: колико је и каквих надница и запреге и у које дане утрошено у појединим оделењима расадничким, а нарочито у матичњацима, винограду, прпоришту, градини и осталим оделењима, као и њихов износ у новцу, да би се на крају године, упоређујући учињене расходе на поједина оделења с вредношћу добивених производа, могла израчунати њихова цена коштања.

Дневник радова је ручна књига и њу воде како управници тако и сваки помоћник за себе. Из дневника радова треба да се виде свакодневни радови, важније појаве и догађаји у расаднику.

Чл. 24. — Управник расадника је наредбодавац другог степена. Најстарији помоћник води све материјалне књиге у расаднику, под непосредном контролом управника.

Ликвидација свих издатака по отвореним кредитима расаднику врши се под потписом управника и помоћника у смислу последњег става чл. 21. Закона о обнављању и унапређењу виноградарства.

Чл. 25. — Сви добивени приходи предају се надлежној Финансијској Управи на крају свакога месеца, по рефератима, који се састављају на основу расадничких материјалних књига и докумената и с позивом на исте, а потписују их управник и одговорни помоћник.

На завршетку рачунске године, а у року од месец дана, све материјалне књиге и рас-

пореди лозе, потписани од стране управника и одговорног помоћника, предаваће се надлежним путем за контролу.

По извршеном прегледу у контроли, расадници ће тражити ове књиге натраг и чувати их у својој архиви.

Под материјалним и новчаним књигама подразумева се:

1. књига о годишњој производњи лозе;
2. магацинска књига расадничких производа
3. књига потрошног материјала;
4. све признаничне књиге „уникат и дупликат“;
5. инвентар ствари и стоке;
6. бележник надница;
7. препис контролника расхода и прихода;

Поред државне финансијске контроле и изасланици Министарства Пољопривреде и Вода имају право вршити преглед свију новчаних и материјалних књига у расаднику, о чему су дужни подносити Министарству свој извештај.

Чл. 26. — Сви службеници лозног расадника одговорни су морално и материјално за сву расадничку имовину, која им је поверена или по списку предата на руковање.

Ако би књиге биле неисправне и неуредно вођене, одговарају за неуредност како управник, тако и одговорни помоћник, а за материјалну штету одговара лице, које је штету причинило.

Чл. 27. — У почетку буџетске године управници ће слати Министарству на одобрење

списак инвентарских ствари у два примерка, које се имају набавити у току године.

Набавку одобрених ствари врши управник сходно Закону о Државном Рачуноводству.

6. Самоуправни и приватни лозни расадници.

Чл. 28. — На основу чл. 7. и 8. Закона самоуправни (обласни, окружни, срески и општински) лозни расадници, ако су приликом њиховог заснивања или доцније примали ма какву државну потпору, било у новцу, било у натури и ако њихово особље поставља односно издржава Министарство Пољопривреде и Вода, подвргавају се у потпуности под овај Правилник с том разликом:

1. што се њихови производи имају првенствено употребити за територију, којој припадају;

2. што цену њихових производа, као и њихов буџет прихода и расхода одређује дотична самоуправна власт и

3. што поред државне контроле надлежна самоуправна власт врши и своју контролу.

Заснивање оваквих расадника вршиће се на основу чл. 2. Закона.

Сви остали самоуправни лозни расадници с погледом на одредбе овог Правилника, сматраће се као приватни лозни расадници.

Чл. 29. — Ниједан се приватни лозни расадник не може подићи без одобрења Министарства Пољопривреде и Вода.

Лице, које жели засновати приватни лозни расадник мора поднети:

1. доказе о потребној практичној спреми за овај посао, што доказује школском сведошвом или уверењем надлежних стручних органа;

2. уверење од надлежних пољопривредних органа, да има подесног земљишта за матичњак и прприште, чија површина не сме бити мања од једног хектара;

3. писмену обавезу да ће се у своме раду придржавати свију одредаба овога Правилника, које се односе на приватне лозне расаднике.

Чл. 30. — У писменој обавези која се издаје за заснивање приватних лозних расадника сопственик мора назначити:

1. да ће у своме расаднику гајити и размножавати само оне подлоге и оне сорте европске лозе, као и оне хибриде, које одобри Министарство Пољопривреде и Вода;

2. да ће одвајање лозе, на прву и другу класу, вршити по одредбама, које Министарство Пољопривреде и Вода пропише за државне лозне расаднике;

3. да ће одговарати морално и материјално ако сорте лозе, како подлоге тако и вијоке, које продаје, нису истините (аутентичне);

4. да ће лозу продавати само лицима која им поднесу доказе о надлежно испитаној земљи на садржину креча;

5. да ће водити прописану књигу о годишњој производњи и продаји лозе, и да ће се подвргавати стручној контроли надлежних органа Министарства Пољопривреде и Вода.

Овакву обавезу, одмах по ступању на снагу овог Правилника, дужни су дати Мини-

старству, и сва она лица, која већ имају одобрења за заснивање лозних расадника.

У противном издата одобрења поништиће им се.

Ове ће се обавезе чувати у архиви Министарства Пољопривреде и Вода и на основу истих, у случају неиспуњавања обавеза, дотични сопственик оптужиће се од пољопривредних органа надлежној власти за превару и таквим ће се лицима укинута повластица за приватне расаднике.

Чл. 31. — Ниједно лице у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, које нема надлежно одобрење за оснивање приватног расадника не сме се бавити производњом лозе у циљу продаје, као ни продајом или препродајом америчке лозе у опште, свију врста калемова и лозе од непосредно родних хибрида.

Ко противно овоме поступи надлежне власти дужне су на основу чл. 23. Закона о обнављању и унапређењу виноградарства на тражење пољопривредних органа одузети му и спалити сву такву лозу без икакве накнаде и казнити га по § 373. Кривичног Закона.

7. Пушњи наставници за винарство и виноградарство.

Чл. 32. — На основу чл. 6. Закона о обнављању и унапређењу виноградарства Министарство Пољопривреде и Вода у сваком важнијем виноградарском крају постављаће путне наставнике за виноградарство и винарство.

За путне наставнике винарства тражи се, поред услова из чл. 6. поменутог Закона, још и да су свршили енохемијски курс при којој Енолошкој Станици у земљи или на страни.

Чл. 33. — Путни наставници су самостални државни службеници. Они стоје под непосредним надзором Министарства Пољопривреде и Вода, односно његових повлашћених органа.

Буџетом Министарства Пољопривреде и Вода предвиђају се потребни кредити за њихове припадљности, трошкове на путовање, набавке и др. и отвараће се код дотичних Финансијских Управа.

Чл. 34. — Дужности су пушњих наставника:

1. да одмах у почетку свога рада, пропутују и свестрано проуче стање виноградарства и винарства у крају, за који су одређени; да утврде све мане и недостатке за рационални рад по овој струци и саставе детаљан програм рада.

Приликом састављања свога плана рада они ће искоришћавати све везе и додир са месним пољопривредним органима и установама, напреднијим пољопривредницима, винарским задругама, виноградарским удружењима, винарским предузећима и т. д.

Овај се план шаље Министарству Пољопривреде и Вода, односно за то овлашћеном органу на увиђај и одобрење, најдаље у року од три месеца од дана постављења наставника;

2. да приликом приређивања пролетњих, летњих и јесењих курсева у смислу чл. 12. и

13. овог Правилника по лозним расадницима суделују као наставници или ако су управници расадника заузети текућим пословима да по споразуму са овима, и сами руководе овим курсевима;

3. да по виноградима, расадницима и подрумима подручног му реона, у сезони појединих важнијих радова, одржавају краће курсеве од 2-3 дана, било сами, било уз припомоћ помоћника најближег лозног расадника. Циљ је ових курсева, практично, али рационално извођење стручних радова на терену и они се морају изводити са демонстрацијама и физичким радом курзиста у најширем смислу.

Потребне справе и материјал за демонстрацију и рад на овим курсевима путни наставници ће узимати из лозних расадника, у колико им ови буду недостајали;

4. да у свакој згодној прилици одржавају за народ јавна стручна предавања у виноградарско-винарским местима. Ова се предавања имају вршити искључиво са практичним демонстрацијама, а морају се објављивати бар на 5 дана раније;

5. да приликом обилажења својих реона заилазе у свакој прилици у приватне винограде, расаднике и подруме, и путем слободних разговора на раду, дају упуте за рационалан рад;

6. да сваком лицу, које им се ма у којој прилици обрати, дају стручне савете и поуке;

7. да одржавају сталне везе са постојећим пољопривредним организацијама свога реона, да раде на заснивању виноградарских удру-

жења и винарских задруга и да у њима сарађују као стручњаци;

8. да у свакој прилици подстрекавају народ, да свој подмладак упућује на пољопривредне курсеве и у школе и да нарочите везе одржавају са школованим пољопривредницима, како би им ови послужили као први ослонац за разне стручне огледе и пропаганду;

9. да приликом својих путовања врше испитивање земље за винограде, да олакшају народу снабдевање потребном лозом; да народ упознају са бољим справама и алатима за виноградарство и винарство и посредују за њихову набавку, првенствено преко пољопривредних удружења и задруга;

10. да у сарадњи са зато одређеним органима прибирају и сређују статистичке податке по струци виноградарско-винарској, као и цене грожђа и вина у току године;

11. да врше упоредна проучавања домаћих и страних сората лозе и типова вина, као и да прибирају народне називе за предмете по струци виноградарско-винарској;

12. да воде прописану контролу над приватним лозним расадницима своје области;

13. да предузимају све мере за сузбијање гајења и размножавања рђавих сората лозе, а нарочито непосредно рађајући хибрида, које није одобрило Министарство, а у смислу прописа овога Правилника;

14. да предузимају све мере за спречавање приватних лица, да продају и препродају лозу без надлежног одобрења;

15. да раде а и другим органима помажу ва спречавању и сузбијању фалсификовања вина и других алкохолних пића;

16. у циљу што потпунијег извршења свију до сад побројаних послова, путни наставници морају провести на путу најмање 10 дана сваког месеца, сем децембра, јануара, и фебруара, као и онда када су заузети одржавањем курса у расаднику;

17. да прикупљају податке и материјал за енолошке станице;

18. да подносе Министарству Пољопривреде и Вода, односно за то овлашћеним органима, месечно и годишње извештаје о извршеним радовима у томе времену, по свима горњим тачкама овога члана.

Чл. 35. — *Права су ђуџиних наставника.*

1. да при државним лозним расадницима, где је то могуће, добијају бесплатан стан и огрев као и управници расадника;

2. да могу добијати са истим повластицама, као и управници расадника, све животне намирнице произведене у расаднику без права на држање свиње и живине у расаднику;

3. да за време проведено на службеном путовању ван места сталног борављења имају права на дневницу, коју по закону и законским прописима буду уживали сви чиновници њихове групе а подвоз само у случају ако га не добију и натура.

8. *Надзор на државним, самоуправним и приватним лозним расадницима.*

Чл. 36. — Државни лозни расадници су самосталне државне установе и као такве стоје под непосредном контролом Министарства Пољопривреде и Вода.

Надзор над државним, као и над самоуправним лозним расадницима, који примају државну помоћ у новцу, у природи или у стручном особљу, врши Министарство Пољопривреде и Вода преко Одсека за Виноградарство и Воћарство, а шеф овог Одсека је главни надзорник лозних расадника.

Најмање једанпут годишње има се вршити општи преглед свих лозних расадника, а сем тога и више засебних прегледа за време главнијих послова у расаднику, кад год за то буде потреба.

Чл. 37. — Надзор над лозним расадницима из чл. 26. овог Правилника мора се вршити у овоме:

а) да ли уређење расадника одговара задатку и потребама области, која је одређена расаднику;

б) какво је стање расадника у опште и како се врши поједини послови у одељењима расадника;

в) како се врши новчани обрт расадника, како се троше отворени кредити, како се воде прописане књиге о имовини, приходу и издацима расадничким;

г) у каквом се стању налазе зграде и остала постројења расадничка, спрема, прибор, стока и остала имовина расадничка;

д) какви су лични одношаји међу особљем расадничким и у колико има утицаја управник на стручно усавршавање особља и

ђ) како се у опште врше прописи и наредбе, које се тичу расадника и дужности особља и послуге.

Чл. 38. — Главни надзорник лозних расадника има право да о нађеним неправилностима, неуредностима и злоупотребама, узме на лицу места на одговор управника и остале одговорне службенике, па да о нађеном стању поднесе Министарству извештај са својим предлогом.

Осим тога он има права издавати писмене наредбе управнику о извршењу појединих стручних послова у расаднику, које се заводе у деловодни протокол расаднички и чувају у архиви. Ове наредбе управник мора извршити и о извршењу известити Министарство.

На случај да је стање у самоуправним расадницима такво, да се циљ њихов промашује и кад расадник не располаже довољно средствима за издржавање, Министар Пољопривреде и Вода може донети одлуку, да се такав расадник укине, односно да му се државна помоћ ускрати.

Чл. 39. — Надзор над самоуправним лозним расадницима, који не примају никакву државну помоћ, као и над приватним лозним расадницима, врши такође Одсек за Виноградарство и Винарство Министарства Пољопривреде и Вода преко својих изасланика, путних наставника или других државних пољопривредних органа.

Тај се надзор састоји у проверавању, да ли дотични расадници испуњавају све тачке из дате обавезе по чл. 30. овог Правилника.

У случају да се овом приликом утврди неиспуњавање дате обавезе или ма које њене тачке, на предлог изасланика поступиће се по чл. 30. овог Правилника.

9. Повластице од стране државе за рационалније подизање виноградарства и винарства.

Чл. 40. — Да би се виноградарство и винарство у земљи што рационалније и брже развијало, Министар Пољопривреде и Вода може давати самоуправним телима и виноградарима на основу Закона о обнављању и унапређењу виноградарства следеће повластице:

1. давати сталну или повремену новчану помоћ, стручну снагу и бесплатну лозу за заснивање и одржавање самоуправних (обласних, окружних, среских, општинских и задружних) лозних расадника;

2. ослобођавати од порезе ново-подигнуте винограде на америчкој подлози и на живом песку;

3. одобравати бесплатан превоз лозе на државним железницама, али само за сопствену употребу;

4. регулисавати увоз лозе са стране;

5. давати бесплатно лозу приватним лицима за подизање винограда на живом песку;

6. давати путем стечаја награде лицима и удружењима заслужним за унапређење виноградарства и винарства.

Чл. 41. — На основу чл. 9. и 10. Закона ослобођавање се плаћања пореза за 10 година сви виногради у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, који од дана ступања на снагу тога Закона, буду подигнути искључиво на виноградском положењу и земљишту и на одобреним подлогама издржљиве лозе.

Ова се повластица ни у ком случају не може дати за винограде подигнуте у равници, баштама и окућницима.

Виногради на живом песку, подигнути по ступању на снагу Закона о обнављању и унапређењу виноградарства некалемљеном домаћом лозом по прописима овога Правилника ослобођавају се порезе за 20 година.

Чл. 42. — За ослобођење земљишта под виноградом од порезе дужни су сопственици ново-подигнутих винограда поднети Министарству Пољопривреде и Вода писмену пријаву.

У тој пријиви треба навести:

- а) на ком се месту налази дотично земљиште и под којим је бројем заведено у пописну књигу имања односно у књигу катастра;
- б) колика је површина тога земљишта;
- в) на коликој је површини тога земљишта подигнут виноград и кад је окалемљен.

На основу те пријаве, Министар Пољопривреде и Вода, увериће се преко комисије, састављене од два најближа пољопривредна службеника, које он одреди и председника дотичне општине или његовог заменика о следећем:

1. да ли су сви наводи у молиочевој пријави истинити;
2. да ли пријављено земљиште по положају и својим особинама испуњава услове из чл. 41. овог Правилника;
3. када је виноград подигнут и на којој површини;
4. да ли подлога и сорте домаће лозе у винограду одговарају прописима овога Правилника;

5. да ли су сви радови око подизања винограда (риљање и сађење) правилно извршени.

Записник, са својим мишљењем, да ли треба дотично земљиште ослободити порезе или не, и целим предметом, комисија спроводи Министру Пољопривреде и Вода, који доноси одлуку: да ли ће се предмет послати Министарству Финансија на коначно решење.

Подношење пријава подлежи плаћању таксе, а дневнице и трошкови комисије падају на терет молиоца. Величина дневница и путних трошкова рачунаће се на основу прописа, који буду важили у то време за државне чиновнике.

На исти начин поступиће се и кад молиатељ поднесе пријаву за ослобођење винограда подигнутог на живом песку. У овом случају у пријави има се назначити само: где се налази виноград, колика је његова површина, кад је засађен и под којим је бројем дотично земљиште заведено у пописну књигу, односно у књигу катастра. Комисија затим по пријави цени истинитост навода, на основу чега саставља записник, који се доставља Министарству Пољопривреде и Вода.

Чл. 43. — Министар Пољопривреде и Вода надлежан је давати одобрење и прописивати услове за поделу општинског земљишта на живом песку, у циљу подизања винограда, ако о томе надлежни општински органи донесу претходну одлуку по одредбама Закона о општинама.

Чл. 44. — Ако појединци, користећи се другим ставом чл. 9. Закона о обнављању и

унапређењу виноградарства, желе добити у својину државно земљиште на живом песку у циљу подизања винограда, дужни су у том смислу поднети молбу, са прописном таксом, Министарству Пољопривреде и Вода, који одређује комисију, као и по чл. 42. овог Правилника, која врши преглед и премер означеног земљишта и са својим мишљењем спроводи предмет Министарству на решење. У случају да Министарство одлучи, да се земљиште уступи у својину молиоцу, оно по предходној изради плана овога земљишта, прописује услове за уступање, затим издаје уједно сагласну одлуку Министра Финансија и најзад указ о овом уступању.

Чл. 45. — Како ослобођење од плаћања порезе, тако и уступање земљишта под живим песком, сматраће се као повластице, у циљу подизања винограда. Према томе, држава, односно Министар Пољопривреде и Вода, преко својих органа, има право да води надзор и контролу, да ли виноградари као уживаци ове повластице, доиста и употребљавају ову повластицу на оно, на шта им се даје.

Ако би се у току трајања повластице ослобођења од плаћања порезе показало, да дотично земљиште није више под виноградом, оно ће се одмах оптеретити порезом, према Закону о порези.

Ако уступљено земљиште под живим песком не буде засађено вином лозом у времену за 2 године држава ће га одузети.

Чл. 46. — На основу чл. 12. Закона сва лоза, која се издаје из државних и самоуправних расадника, а намењена је подизању винограда или других расадника, превози се на свим државним железницама бесплатно и брзовозно.

Потребна уверења за ово, издају управници расадника, из којих се лоза издаје и она се прилажу уз товарне листове.

Чл. 47. — Увоз лозе са стране, на основу чл. 16. Закона Министар Пољопривреде и Вода одобраваће само онда, кад земаљски расадници нису у стању да потребу у лози подмире. Ни у ком случају неће дозволити увоз оне лозе, која није препоручена за размножавање, било услед тога што је неиздржлива према филоксери или јако подложна болести, било што она не даје производе (грожђе и вино) доброг квалитета.

Чл. 48. — Сви они, који би хтели да се користе повластицом чл. 16. Закона, дужни су пре него што поруче лозу са стране, поднети Министру Пољопривреде и Вода молбу у којој ће назначити:

а) какву лозу (некалемљену или калемљену), од којих сората и у којој количини желе увести;

б) из ког расадника, за какву сврху и преко које царинарнице ће је увести.

Уз молбу, сваки је дужан поднети уверење о испитаној земљи, на којој се мисли садити ова лоза, као и уверење расадника, који лозу издаје, о сортама лозе.

При увозу на царинарницама, лозу је дужан прегледати најближи пољопривредни орган, кога, приликом давања одобрења, одреди Министарство Пољопривреде и Вода.

Дневница и путни трошкови овог чиновника падају на терет увозника, по прописима који тада буду важили за државне чиновнике.

Чл. 49. — Министарство Пољопривреде и Вода уносиће у свој буџет сваке године потребну суму за производњу одабраних сората оживљене домаће лозе, у циљу бесплатног издавања народу, за подизање винограда на живом песку, у смислу чл. 13. Закона. Ко тако добивену лозу не употреби на одређени циљ казниће се по чл. 14. Закона.

Чл. 50. — Исто тако, Министарство Пољопривреде и Вода уносиће сваке године у свој буџет потребне кредите, за давање награда удружењима и лицима, заслужним за виноградарство, у смислу чл. 19. Закона, као и кредите за приређивање виноградарских и винарских изложба и сајмова.

10. Уништавање и сузбијање рђавих сората лозе.

Чл. 51. — У циљу одржавања наших вина на достојној висини, што је неопходно потребно за јачање извоза вина, по чл. 23. Закона, забрањује се како по државним, самоуправним и приватним расадницима, тако и по приватним виноградима, размножавање, продаја и сађење оних хибрида америчке лозе,

као и оних хибрида између америчких и европских лоза, који рађају непосредно без калемљења, као што су отело, хербемонт, хибрид франк, жакез, вијала, ноа, изабела, делаваре, сасарош и др.

Од овога се изузимају само хибриди, за чије слободно гајење и размножавање, после потребног испитивања, да одобрење Министарство Пољопривреде и Вода.

Чл. 52. — Од сваког лица, код кога се у предњем члану забрањена лоза ма у ком облику пронађе, одузимаће се и спаљивати, а онај, који покуша да оваквом лозом тргује казниће се по § 373. Кривичног Закона.

Надзор над извршавањем одредбе овога члана пада у дужност општинских судова у првом реду, путних наставника виноградарства и винарства, као и свих осталих државних економних органа.

Уништавање ове лозе, као и изрицање казне извршиће надлежне полицијске власти, на писмену званичну представку, ма кога од напред побројаних пољопривредних органа.

У случају, да полицијске власти не поступе по одредбама овога Закона, дотични орган мора о томе одмах извести Министарство Пољопривреде и Вода ради даљих мера.

Чл. 53. — Ради што скоријег уништавања до сада већ подигнутих винограда са хибрида, чије је размножавање забрањено, прописује се ово:

1. не смеју се по виноградима попуњавати празна места забрањеним хибридима;

2. сопственици оваквих винограда не смеју подизати ни бесплатно давати никоме лозу од ових хибрида;

3. сопственици винограда подигнутих од ових хибрида, пре ступања на снагу Закона о обнављању и унапређењу виноградарства, морају ове уништити у року од 5 година, с тим да из државних лозних расадника, по одобрењу Министарства Пољопривреде и Вода, могу у замену за уништену лозу, а у циљу обнављања ових винограда, добити двоструки број резница прве класе бесплатно, ради калемљења.

Ова се замена има вршити под контролом и на предлог путног наставника виноградарства или винарства или надлежног средског економа;

4. сви они виногради, који су са овим хибридима подигнути почев од јесени 1922. године, од када је ступио на снагу Закон о обнављању и унапређењу виноградарства па на даље, имају се уништити без икакве накнаде;

5. код старијих винограда од оних из тач. 4. овога члана ако се њихово уништење не изврши у року од 5 година драговољно, уништиће се и без пристанка сопственика, без икакве накнаде, с тим да трошкови оки уништавања падну на његов рачун.

Овај посао имају извршити полицајски односно општински органи, под надзором надлежних пољопривредних органа.

11. Прелазна наређења.

Чл. 54. — Овај Правилник ступа на снагу од 1. јануара 1924. године а има се одмах обнародовати.

Ниме се замењује Правилник за извршење Закона о обнављању и унапређењу виноградарства у Србији од 30. јула, 1901. године ПБр. 11756, као и сви прописи по струци виноградарства, на основу којих су до сада у разним покрајинама функционисали: лозни расадници, путни учитељи виноградарства и винарства, као и виноградарски надзорници у Банату, Бачкој и Барањи.

(Службене Новине Бр. 59. — IX од 13. марта, 1924. год., — и Бр. 283. — LXX од 13. децембра, 1926. године.)